

4. HAFTA

FICHTE

Johann Gottlieb Fichte (1762-1814), Kant'ın teorik ve pratik metinlerinden geliştirdiği felsefi bakış ile Alman İdealizmi'ni oluşturan düşünsel yapının kurucu filozofudur.

Descartes ve Kant'ın öznellik ve bilinç konularındaki çözümlerinden etkilenmiş görünse de, Fichte'nin geliştirdiği öz-bilinç ya da kendi-farkındalığı hakkındaki düşünme biçimi, onu bağımsız ve özgün bir düşünür yapmaktadır.

Daha da önemlisi, Fichte neredeyse Alman İdealizmi ile özdeşleşmiş “tez-antitez-sentez” tarzındaki diyalektik kavrayışın yaratıcısıdır.

Fichte, Königsberg'de Kant ile görüşükten sonra, onun ilgisini çekecek bir metni kaleme aldığı anda, felsefe yazarlığı konusundaki eğilimleri belirli bir yön kazanmıştır. Fichte beş haftada tamamladığı *Tüm Vahiyyelerin Bir Eleştirisi Girişimi*, (Versuch einer Critik aller Offenbarung, 1792) başlıklı makaleyi Kant'ın ilgisine sunar. Bu makalede Fichte, Tanrısal vahiy ile Kant'ın eleştirel felsefesi arasındaki bağlantıları araştırmıştır.

Fransız Devrimi'nin de etkisi ile düşünce ve eylem özgürlüğü savunusunu içeren metinleri, Fichte'nin gelecekteki düşüncelerinin temel niteliğini temsil eder.

Ancak onun asıl düşüncesinin kavramsal şeması Jena Üniversitesi'nde ders vermeye başladığı dönemde oluşur. Burada dile getirdiği “aşkınsal idealizm” sistemi, onu önemli bir düşünür görüntüsüne taşır. Bu dönem derslerini *Bilim İnsanın Görevleri* (Bilim İnsanın Belirlenimi Üzerine Bazı Dersler -Einige Vorlesungen über die Bestimmung des Gelehrten) başlığı ile yayınlar.

Fichte, *Evrenin Tanrısal Yönetiminde İncancımız Temeli Üzerine* (Ueber den Grund unsers Glaubens an eine göttliche Weltregierung -1798) başlıklı makalesini yayınladıktan sonra, ateizm suçlaması ile 1799'da Jena'daki işinden kovulur. Tanrı'yı, insan tarafından yaratılacak ve sürdürülecek olan bir ahlaksal dünya düzeni ile özdeşleştirme çabası suçlamanın konusunu oluşturmaktaydı. Fichte için, Tanrı öncelikle ahlaki terimlerle düşünülmelidir: "Yaşayan ve etkili bir şekilde hareket eden ahlaki düzenin kendisi Tanrı'dır. Başka bir Tanrı'ya ihtiyacımız yoktur."

F. H. Jacobi, Fichte'nin aşkınlık felsefesinin nihilizmle eşitlediğini iddia ettiği açık bir mektup yayınlar.

Bu önyargılı tutum neredeyse bütün Alman prensliklerine yayıldığı için, Fichte 1800'lerde Berlin'e gitmek zorunda kalır.

Burada *Kapalı Devlet Sistemi*'ni (Der geschlossene Handelsstaat. Ein philosophischer Entwurf als Anhang zur Rechtslehre und Probe einer künftigen zu liefernden Politik) yayımlar. Fichte burada mülkiyet teorisinin felsefi bir ifadesini oluşturur; aynı zamanda Avrupa ekonomik ilişkilerinin tarihsel bir analizini sunarken bu konularda reformlar için bazı politik önerilerde bulunur.

Fichte, Erlangen Üniversitesi'nde göreve başlar (1805). Napolyon'un Prusya ordusunu yendiği Jena-Auerstedt Savaşından (1806) sonra ortaya çıkan politik durumu aşmak için *Alman Ulusuna Sesleniş* (Reden an die deutsche Nation, 1807-1808) metnini yazar. Fichte, burada Alman ulusunu tanımlar ve onları Napolyon'a karşı ayaklanmaya çağırır.

1810'da Berlin Üniversitesinde çalışmaya başlar ve rektör olur; ancak reform çalışmalarının yarattığı gerilimden dolayı istifa eder. Napolyon'a karşı başlayan ayaklanma sürecinde tifodan hayatını kaybeder.

Tüm Vahiilerin Bir Eleştirisi Girişimi (Versuch einer Kritik aller Offenbarung -1792).

Avrupa Prenslерinin Şimdiye Kadar Yasaklamış Oldukları Düşünce Özgürlüğünün Geri İstenmesi (1793).

Fransız Devrimi Üzerine Kamunun Yargısını Düzeltmeye Dair Katkı (Beitrag zur Berichtigung der Urteile des Publikums über die französische Revalution, 1793-94).

Bilim İnsanı Belirleyen Nitelikler Üstüne Dersler (Einege Vorlesungen über die Bestimmung des Gelehrten, 1794).

Bütün Bilim Öğretisinin Temelleri (Grundlage der gesamten Wissenschaftslehre, 1794-1795).

Doğa Hukukunun ve Bilimin İlkelerinin Temelleri (Grundlage des Naturrechts und Prinzipien der Wissenschaftslehre, 1796-1797).

Bilim Öğretisinin İlkeleri Açısından Ahlak Öğretisi Sistemi (Das System der Sittenlehre Nach dem Prinzipien der Wissenschaftslehre, 1798).

Kapalı Ticaret Devleti (Der Geshlossene Handelstaat, 1800).

İnsanın Belirlenimi (Die Bestimmung der Menschen, 1800).

En Yeni Felsefenin Edimsel Özü Üzerine Kamuya Gün Gibi Açık Bildiri: Okuyucuyu Anlamaya Zorlayan Bir Girişim (1801).

Çağımızın Temel Karakteristikleri (Die Grundzüge des gegenwaertigen Zeitalters, 1806).

Bilginliğin Doğası ve Kendini Açığa Vuruşu Üzerine (Über des Wesen des Gelebrten, und seine erscheinungen im Gebiete der Freibeit, 1806).

Kutsal Bir Yaşam İçin Kılavuz (Die Anweisung zum seligen Leben, oder auch die Religionslebre, 1806).

Alman Ulusuna Söylevler (Reden an die Deuthschen Nation, 1807-1808).

Bilincin Olguları (Das System der Rechtslehre, 1813).